
JOSEP PALOMERO

Algunes observacions sobre les paraules de Raimon

El corpus de les cançons de Raimon editades al llarg de 43 anys, entre 1963¹ i 2006,² consta de 145 peces, però darrerament el cantant n'ha donat a conèixer tres més que de moment encara no ha enregistrat.³ El públic, doncs, en coneix 148 en total, 90 de les quals Raimon les ha compostes amb lletres seues (el 60,8 % de la producció).

Altres 56 cançons (el 37,8 %) corresponen a la musicació de poemes d'altres autors: Salvador Espriu en primer lloc (22 cançons, el 14,8 %), seguit d'Ausiàs March (17 cançons, l'11,4 %), unes quantes de Joan Timoneda (5, el 3,3 %), un parell de Jordi de Sant Jordi i de Joan Roís de Corella (2, l'1,3 %), i una només d'Anselm Turmeda (1, el 0,67 %), així com de Bernat Metge (1), Jaume Roig (1), Valeri Fuster (1), Mossén Estanya (1), Francí Guerau (1) i Pere Quart (1). Les dos que falten per a completar les 148 són les úniques que, no sent seues ni la música ni la lletra, Raimon les ha cantades i gravades. Es tracta de "Se'n va anar"⁴ (1963), amb música de Lleó Borrell i lletra de Josep M. Andreu, i d'"Amanda" (1974), de Víctor Jara⁵. Llevat dels textos d'Espriu i de Pere Quart, Raimon no n'ha utilitzat cap altre més de poetes contemporanis.

Per a expressar el seu pensament, Raimon ha emprat en les 90 cançons⁶ amb textos propis aproximadament 1.200 paraules.⁷ En aquest conjunt hi ha, a més, 22 noms propis que no he considerat com a paraules amb contingut semàntic —en tenen de simbòlic, però aquest aspecte no el tractaré ací—, dels quals 13 són antropònims⁸ i 9 topònims.⁹ Dels antropònims, n'hi ha 7 que no formen part del text de la cançó, sinó del títol o de la dedicatòria. Es tracta de les úniques set persones a qui Raimon ha expressat així el seu reconeixement, afecte o gratitud. Són: Ernesto Guevara (1967: "Sobre la pau"), Joan Miró (1968: "A Joan Miró"), Joan Pere Viladecans (1975: "Com una mà"), Andreu Alfaro (1978: "Andreu, amic"¹⁰), Frederic Mompou (1983: "Pensament"), Salvador Espriu (1986: "La mar respira calma") i Joan Fuster (1986: "Lector de poesia"). Es tracta de dos escriptors, dos pintors, un escultor, un músic i un guerriller mític.¹¹

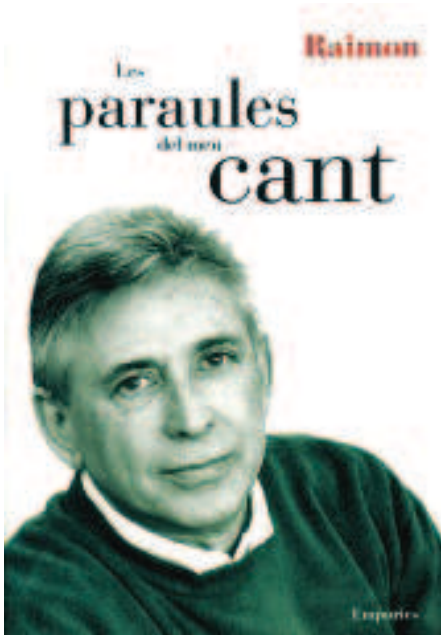
Els altres 6 noms formen part del text, però tractats de forma diferent. Hi ha 3 noms propis als quals apel·la el cantant: (i) el senyor Esteve (ii), el senyor González (*Vostè, senyor Esteve, i també vostè, senyor González*: 1968: "La

1 *Raimon*, Edigsa, 1963. És el primer EP ("Extended Play") del cantant, en què s'inclouen quatre cançons: "Al vent", "La pedra", "Som" i "A colps".

2 *Raimon a l'Olympia*, Picap, 2006 2 CD ("Compact Disc"). És, fins ara, l'últim disc de Raimon. El primer CD correspon a l'enregistrament del recital del 13 de juny del 2006 a la sala Olympia de París. El segon CD, gravat quaranta anys abans al mateix lloc, és la reedició en format digital del recital de 1966.

3 Es tracta de "Mentre s'acosta la nit", "A l'estiu quan són les nou" i "Punxa de temps". En aquest article no he tingut en compte les lletres d'aquestes tres últimes cançons que el cantant encara no ha enregistrat.

4 "Se'n va anar" va guanyar el V Festival de la Cançó del Mediterrani en setembre de 1963. Amb música d'Isidre Sola i lletra de Carles Laporta, la cançó candidata a guanyar aquesta edició del festival era "Paz", tema amb què el règim franquista projectava iniciar la campanya propagandística dels XXV Años de Paz, que s'esqueia el 1964. A finals del 1963 el règim creà el Tribunal de Orden Público (TOP) davant el creixement de la protesta ciutadana i de les vagues dels miners d'Astúries, així com de les protestes

Llibre *Les paraules del meu cant*, de Raimon, en Editorial Empúries, Barcelona, 1993 (pròleg: Joaquim Molas). Coberta: Josep Bagà. Foto de la coberta: Ros Ribas

muntanya es fa vella”) i (iii) el poeta Maiakovski (*Tu has escrit ja fa molts anys, jo et llegeix encara avui, poeta Maiakovski*: 1972: “Morir en aquesta vida”). Els altres 3 noms propis són simples al·lusions: (i) Ausiàs March (*Ausiàs March em ve a la memòria*: 1973: “Com un puny”), (ii) el trobador Folquet de Marsella (*si dius que no ets Folquet de Marsella*: 1996: “Soliloqui del solipsista”) i (iii) Sílvia (*Sílvia no ha tingut mai records*: 1986: “Lector de poesia”)¹².

Paraules poc freqüents

Com es pot suposar, Raimon ha repetit unes quantes vegades moltes de les 1.200 paraules que conformen els seu corpus. Però n’hi ha també bastants altres que ha escrit només en una ocasió. A vegades es tracta de paraules poc habituals: *atàvic*, *immers* (1973: “Com un puny”), *em formigueja* (1974: “Un lleu tel d’humitat”), *turgent* (1975: “Com una mà”), *blasfèmia* (1975: “Jo vinc d’un silenci”), *torsimany* (1978: “Andreu, amic”), *cantellut* (1983: “Han passat vint anys”), *percaçant* (1983: “Oh, desig de cançons”), *s’entrebaten* (1983: “Pensament”), *enaltida* (1984: “Hauràs de fer com si”), *m’entotsola* (1986: “Primer parlaré de tu”), *clos*, *mòrbida* (1987: “Octubre dolç”), *s’amara* (1995:

en fàbriques i universitats. També va endurir la repressió amb l’increment de detencions, tortures i l’afusellament del dirigent del PCE Julián Grimau. En la votació popular, “Se’n va anar” es va imposar per 583 vots als 481 de “Paz”.

5 RAIMON: *A Víctor Jara*, Movieplay, 1974 LP (“Long Play”), portada de Leopold Pomés. Raimon va gravar “Te recuerdo Amanda” com a homenatge al cantant després que aquest fóra assassinat en el transcurs del colp d’estat del general Pinochet, l’octubre de 1973, a Xile.

6 En aquest article, quan cite fragments de cançons, n’indique el títol i, davant, l’any de la composició segons figura en l’índex alfabètic de l’opuscle RAIMON, *Nova integral*, edició 2000.

7 En realitat n’he comptat 1.193, però tractant-se de tantes, cal concedir un petit marge d’error. He comptat una sola vegada les paraules amb formes flexives (femení, plural), així com les que presenten una variant ortogràfica i fonètica no significativa (*colp*, *cop*), i només una vegada tant les contraccions de preposició més article com les diferents formes dels pronoms personals àtons i les dels paradigmes verbals.

No he comptat les poques paraules en castellà, que són dos frases iròniques. A banda del metonímic “villa” per referir-se a Madrid (1968: “18 de maig a la villa”), es tracta de: *Por el Imperio hacia dios* (1983: “Al meu país la pluja”) i *Unidad de Mercado en lo Universal* (1984: “Hauràs de fer com si”).

8 Els antropònims, per ordre cronològic, són: Ernesto Guevara (dedicatòria: 1967: “Sobre la pau”), senyor Esteve, senyor

Gonzàlez (1968: “La muntanya es fa vella”), Joan Miró (1968: “A Joan Miró”), Maiakovski (1972: “Morir en aquesta vida”), Ausiàs March (1973: “Com un puny”), Joan Pere Viladecans (dedicatòria: 1975: “Com una mà”), Andreu (Alfaro: 1978: “Andreu, amic”), Frederic Mompou (dedicatòria: 1983: “Pensament”), Joan Fuster (dedicatòria: 1986: “Lector de poesia”), Sílvia (1986: “Lector de poesia”), Salvador Espriu (dedicatòria: 1986: “La mar respira calma”), Folquet de Marsella (1996: “Soliloqui del solipsista”).

9 I els topònims: Xàtiva (1965: “He deixat ma mare”), El País Basc, Euskadi (1967: “El País Basc”), Irun (1968: “La muntanya es fa vella”), Madrid (1968: “18 de maig a la villa”), Itàlia (1973: “Com un puny”), Maragall (passeig de Maragall, Barcelona: 1973: “Com un puny”), Roma (1986: “Al meu cervell que desconeix”), Palma (1995: “Finestra a la badia de Palma”).

10 El nom de l'escultor Andreu Alfaro és l'únic d'una persona real que Raimon ha integrat en tota la seua obra en el text d'una cançó.

11 Raimon justifica tres dels títols i dedicatòries: ho fa per una profunda amistat (“Andreu, amic”), per admiració (“A Frederic Mompou, en homenatge”) o per complaença (“A Joan Fuster, perquè li agradava aquesta cançó”).

12 Raimon cita ací la protagonista del Cant XXI de Leopardi, “A Silvia”, una veïna del poeta (la seua Beatrice) anomenada en realitat Teresa Fattorini, que va morir molt jove de tuberculosi: *Da chiuso morbo combattuta e vinta, / Perivi, o tenerella. E non*

“Finestra a la badia de Palma”), *soliloqui, solipsista* (1996: “Soliloqui solipsista”), *llostrejant* (1997: “Coneixement de l'ombra”).

Més rarament, també pot tractar-se de la formació inusitada d'un mot: *desmemòria* (1983: “Al meu país la pluja”), *descante* (*descantar) (1986: “Primer parlaré de tu”), bé d'un ús metafòric abrupte: *Et nevaran, si poden, / totes les il·lusions* (*nevar-te) (1978: “Un sol consell”), o bé de les dues coses alhora: *l'última llum d'estiu que tardoreja* (*tardorejar) (1978: “L'última llum d'estiu”).

El cas és que Raimon ha utilitzat poques vegades moltes de les paraules que, de fet, són ben usuals. Aquestes, per exemple —de les quals no indique la localització, perquè seria molt prolix per al lector—, ho ha fet només en una ocasió.¹³ Es tracta de: *absent, acariciant, accents, adult, ahirs, aixetes, alegre, ales, amunt, asfalt, autobusos, ball, comes, carn, coixí, concert, culs, cultura, descans, dimensions, dimonis, encant, eròtic, escultura, espill, esportiu, esquena, estèrils, estudi, festa, fills, font, forma (n), frases, fusta, futbol, gos, gràcia, homenatge, imatges, infància, inventari, lector, lentitud, llamp, llargària, llaurador, llunes, mamelles, mars, matalàs, mel, metro, mida, motors, mots, naixement, necessitat, noia, nosa, nostàlgia/es, ofici, olor, orgull, origen/s, pagès/esos, pàgina, paisatge, paper, pare, parella, parets, perfum, persianes, perspectives, petjada, pintura, pits, places, planeta, pols, ponts, presagi, presència, producció, profundament, pròpia, provisional, pudor, punts, quadern, racó, raïm, ratlles (n), recel, remor, remordiment, renúncia, repèl, reposa, represa (n), ritme, riures, roba (n), secà, senyals, soca, soroll/s, sorpresa, suc, tardor, televisats, tendra, tendresa, terrats, tria (n), tro, turista, valls, vespre, vetllar, viatge/s (v), vinguda, virginitats, volta, vora.*

N'hi ha unes quantes més que es podrien haver inclòs en aquest primer grup de paraules usuals poc utilitzades, ja que hi apareixen dues vegades: *butxaques, cabells, carícies, cotxes, dolçament, dolcesa, espera (v), flama, humitat, instant, llibres, llit, llunyania, nota (n), orelles, orgasme/s, pa, pantalons, pas, pis, poema/es, puny, puta, realitat, reprendre, rostre, sentit/s, sequera, somriure (n), sou (n), taques (n), tel, tros, urgent, útil, versos.*

Per més que s'hagen emprat només una vegada —o dues, en aquest últim cas—, la diversitat n'és tanta (162 paraules: el 13,5 %), que el receptor —oient o lector— percep que la selecció lèxica de l'autor presenta una variació considerable.

A pesar d'aquest vocabulari tan heterogeni, que remet a tantes referències i a tan diversos conceptes, la percepció que Raimon és sobretot un cantant polític

Llibre *Les hores guanyades*, de Raimon, Edicions 62, Barcelona, 1983. Coberta: Jordi Fornas. Foto: L. Pomés

està prou estesa. De fet, es tracta d'un cantant que, en efecte, ha reivindicat en bastants de les seues composicions la llibertat, la pau, l'esperança, la lluita contra la injustícia i la desigualtat, la resistència social, l'afirmació nacional i la fidelitat lingüística. La dignitat humana, en definitiva. Però també ha exterioritzat una vasta gamma de reflexions i de circumstàncies personals no referides a la conjuntura pública. Cosa distinta —que ara no analitzarem— és el fet, no alié a la seua voluntat, que les seues actuacions hagen assolit un caràcter polític. En qualsevol cas, és possible que el receptor tinga la sensació que *en les seues lletres* hi ha moltes paraules que indueixen a aquesta conclusió. Potser que no es tracte d'una gran quantitat de paraules, sinó només d'unes poques amb una forta càrrega semàntica i simbòlica que remetien a la situació política i social dels períodes que hem viscut, les quals es repeteixen en bastants de les seues lletres.

vedevi / Il fior degli anni tuoi (D'estranya malaltia presa i vençuda, / Vas morir, tendror meua. I no vegeres / El florir dels teus anys).
El poema comença amb una interrogació retòrica amb què Leopardi pregunta a la malaguanyada jove si recorda aquell temps en què era viva: *Silvia, rimembri ancora / Quel tempo della tua vita mortale, / Quando beltà splendea / Negli occhi tuoi ridenti e fuggitivi...?* (*Silvia, recordes encara / Aquell temps de la vida mortal / En què la bellesa resplendia / Als teus ulls que reien fugissers...?*) (trad. de Juli Camarasa), a la qual Raimon respon taxatiu: *Silvia no ha tingut mai records.* Carner va traduir aquest i altres poemes de Leopardi i, pel que fa al títol de Josep Pla (*Notes per a Silvia*), Rossend Arqués el justifica dient: “El Leopardi diarista deixà sens dubte una petja encara més pregona en l’obra del gran prosista català Josep Pla, cosa que és evident en el llibre *Notes per a Silvia*, construït sobre els camins fressats pel *Zibaldone*, i en les múltiples citacions que en fa al llarg de la seva voluminosa obra.” (Rossend Arqués: “Leopardi a la literatura catalana”, *L'Aiguadolç*, núm. 15, Dènia, 1991, p. 23). (Entre 1817 i 1832 Leopardi escriví el seu vast diari *Zibaldone* ('esborrany'), síntesi de la seua visió del món).

13 No les modifique, sinó que les transcriu tal com figuren en les lletres de les cançons, en femení, en plural, o en la forma verbal de què es tracte —tenint en compte que, qualsevol que siga la variació verbal que hi haja, només he inclòs les formes verbals que apareixen una sola vegada—. Pose entre parèntesi la categoria gramatical en cas d'homografia amb un mot d'una altra categoria: així, *forma* figura com a nom (n) i no com a verb, al revés que *viatge/s*, que és verb (v) i no nom en el vocabulari de Raimon.

14 Adopte el mateix criteri que he explicat en la nota 13.

Doncs no és exactament així, perquè entre les paraules de Raimon que poden remetre l'imaginari del receptor a un context de lluita, de resistència política i d'afirmació nacional, n'hi ha un conjunt considerable que el cantant ha emprat només una vegada. Reportades ací fora de context i sense pretensió de ser exhaustiu, deuen ser més o menys les paraules següents, utilitzades amb un ús recte o figurat: ¹⁴ *acord, anonimat, apertura/es, arguments, armes, baralles, bondat, bota, brutalment, cadàvers, capitans, censura, col·lectiva, combat, compartit, contracorrent, contratemps, creients, crepuscles, crisi, decepcions, depredador, desajustats, desastre, derrota, desencant, desesperançadament, desinformació, desmemòria, destrossar, diàleg, dirigits, discordants, discutidors, dol (n), emocions, engany, espasa, estratègies, exèrcit, exili, ferits, fermesa, feroç, ferro, fracàs, front, grisor, hipocresia, humà/ans, identitat, ignoràncies, impotents, incertesa, incrèduls, indecís, indiferent/s, ingenu, ingènuament, joventut, llàstima, malícia, malson, maltractada, manipulats, marginals, menyspreu, mesquins, místics, monstres, moral, mur, nació/ons, nuclears, obliguen, obstinada, odiada, ofeguen, opressors, oprimits, oprimida, passió/ons, patir, pàtria, pena/es (n), perill, permís, pietat, pistoles, plom, plural, pobres, poesia, poeta/es, rebels, recital/s, resposta, revolució/ons, rigor, risc, roja, sentència, sindicat/s, sobreviure, solitaris, somien, subalternes, tàctiques, tallers, tambors, terribles, tirs, tortura, treballadors, unitat, victòria.*

Algunes altres que es podrien incloure també en aquest grup apareixen dues vegades en les cançons de Raimon: *burgès/esos, burgesia, catàstrofe, complicitat, consol, democràcia, esclat, estudiants, fàbriques, fugida (n), impuls, llei, llibres, marginats (adj.), misèria, obrer/a/obrer, pagesia, partit/s (n), resistit, rics, segrest, vaga.*

Per tant, el conjunt de paraules que poden tenir una connotació política representen aproximadament l'11,5 % de tot el vocabulari de Raimon, quantitat poc significativa per considerar que l'objectiu primordial de la seua obra respon principalment a una finalitat política.

Paraules molt freqüents

Com en qualsevol classe de discurs, també es pot suposar que en els textos de Raimon els termes més freqüents són els elements de relació i de connexió, que només fan una funció gramatical i que, per tant, ací interessin poc. Es tracta de casos com els de les preposicions *a* (176 vegades, més 73 la forma contreta *al* i 12 el plural *als*), *amb* (66), *contra* (27), *de* (405, més 95 la forma contreta *del*, 49 el plural *dels* i 163 la forma elidida *d'*), *en* (85), *entre* (17), *per* (71, *pel* 9, *pels* 7), *per a* (24), *sense* (15); de l'article *el* (236, *els* 128); del pronom neutre *ho* (54); del quantitatiu *més* (62); de les conjuncions *i* (427), *ni* (35), *o*

(10), *però* (28), *perquè* (28), *si* (113). Tot i que alguns adverbis tenen funcions d'íctiques i capacitat de modificar el predicat i altres constituents oracionals, ací només n'esmentarem alguns per indicar-ne simplement la freqüència: *ara* (33), *avui* (21), *bé* (17, 29 *ben*), *com* (100), *encara* (35), *lluny* (20), *mai* (26), *no* (296), *on* (35), *quan* (49), *sempre* (45), *sí* (8) *també* (16), etc.

Expressió personal

Són moltes les ocasions en què Raimon s'expressa en primera persona del singular. Ho fa bé a través del pronom personal subjecte (*jo*: 97 vegades), bé amb el pronom feble corresponent en funció de CD o de CI (*em*: 75, *m'*: 41, *'m*: 5, *-me*: 24, *me*: 1, *mi*: 31). Hi ha, a més, 66 referències d'íctiques a ell mateix a través del possessiu de primera persona (*meu*: 41, *meus*: 16, *meua*: 7, *meva*: 1, *ma*: 9, *meues*: 1). Per tant, les al·lusions a ell mateix ocorren en els seus textos 340 vegades (el 28,3 % del seu vocabulari).

Es pot deduir, doncs, que Raimon és un cantant que exterioritza els enunciat des d'un punt de vista acusadament personal. Sol plantejar-los a un interlocutor singular en 226 ocasions (*tu*: 79, *et*: 53, *t'*: 79, *'t*: 1, *-te*: 10, *vostè*: 4)¹⁵ i plural en 7 només (*vosaltres*: 1, *vos*: 2, *-vos*: 2, *vostès*: 2).¹⁶ Hi ha, a més, 44 referències d'íctiques a l'interlocutor a través del possessiu de segona persona (*teu*: 25, *teus*: 10, *teua*: 7, *teva*: 1, *teues*: 1) que, tot plegat, constitueixen el 19,4 % del seu vocabulari.

A més, a través de formes pronominals —sense tenir en compte ara les desinències verbals—, Raimon es manifesta en primera persona del plural en altres 110 ocasions, expressant-se així en un plural inclusiu i coral en què la identificació entre públic i cantant ha funcionat molt bé: *nosaltres* (18), *ens* (55) —*nos* (1), *nostra* (12), *nostra* (12), *nostres* (3).¹⁷ Aquestes situacions inclusives fan el 9 % del conjunt de les seues paraules que, sumades a les vegades que s'expressa en primera persona, representen el 37,5 % del seu vocabulari. Es pot ser més personal?

Accions

En el conjunt de la seua obra, si no m'he descomptat, Raimon usa 237 verbs en les diferents formes flexives. Deixem per a una altre moment comptar les nombroses voltes que recorre també a la primera persona verbal com a expressió implícita del subjecte, com ara en: *cante* (7), *he cantat* (5), *cantarem* (6), *cantaria* (1), *estime* (12), *estimaré* (5), *estimaria* (1), *he estimat* (1) *sóc* (14), *som* (21) *seré* (1), *serem* (3), *seria* (7), etc.¹⁸

15 Cal tenir en compte que en ocasions aquest *tu* és en realitat una autoreferència: *Amb tots els petits vicis / adult et consideren* (1972: “Amb tots els petits vicis”), *Parlava amb mi mateix i em deia: / si dius que només pots ser lliure / si no noten que existeixes, / t'entendran? No t'entendran? / No t'entendran.* (1996: “Soliloqui solipsista”), etc.

16 *Entre la nota i el so, / amb la paraula cantada, / el gruix de tot el meu viure / vos intente donar cada vegada.* (1983: “Entre la nota i el so”).

17 Per exemple: *Primer parlaré de tu, / després parlaré de mi, / més endavant de nosaltres / per callar-me tot seguit.* (1986: “Primer parlaré de tu”); *No, / diguem no. / Nosaltres no som d'eixe món.* (1963: “Diguem no”); *No ens ve de la terra i també de la terra / aquesta força que ens puja fins als límits del crit.* (1968: “13 de març, cançó dels creients”), etc.

18 Com en el cas de la nota 15, també es dona la circumstància que la identificació del cantant amb un subjecte en tercera persona és tan estreta que, quan al·ludeix a aquell subjecte, s'està referint a ell mateix, com en el cas d'aquest col·lectiu inclusiu: *jo vinc d'un silenci / que romprà la gent / que ara vol ser lliure / i estima la vida, / que exigeix les coses / que li han negat.* (1975: “Jo vinc d'un silenci”).

En els casos en què la desinència verbal presenta una variació dialectal, Raimon opta per la forma general valenciana. En indicatiu: *m'adapte* (1), *cante* (7), *compre* (1), *compte* (1), *descante* (1), *m'esforce* (1), *estime* (12), *intente* (1), *invente* (3), *mire* (3), *em mor* (8), *oblíde* (2), *parle* (1), *passé* (1), *passége* (2), *plore* (3), *prove* (1), *recorde* (2), *sent* (4), *torne* (3), *treballe* (1), *trobe* (5), *viatge* (1). I en subjuntiu: *que em desdiga* (1), *que tothom diga prou* (3), *que els teus llavis no diguen* (1), *unes paraules que diguen exacte i clar* (1), *haja* (5), *que em puga trencar* (1), *el que em pugues dir* (2), *sàpien* (1), *sigu* (7), *siguen* (3), *vinga* (10), *vulgues* (1).

No obstant això, en moltes menys ocasions Raimon també opta per altres formes: (indicatiu:) *abraço* (1), *doblo* (1), *haig* (1); (subjuntiu:) *anés* (1), *caiguesses* (2), *cantés* (1), *hagués* (1), *parés* (1), *vulguís* (4).

Prefereix l'infinitiu *ser* (20) moltes més vegades que *ésser* (2), i usa les formes *venir* (1), *vetllar* (1), *treure* (1), *obren* (1) *omple* (3) i *sofert* (2) (i no les corresponents valencianes *vindre*, *vetlar*, *traure*, *obrin*, *ompli* i *sofrit*), tot i que només usa *nadar* (1), *nàixer* (5), *naix* (2) (i no *nedar*, *néixer*, *neix*).

Presenta vacil·lacions entre *veure* (3) i *vore* (1) (*vorem*, 1), *van* (17) i *varen* (3), però només emprà *vàrem* (2) (i cap vegada *vam*). No usa *eixir* (encara que sí la forma adjectiva pròxima *ixent*, 1), sinó *sortir* (1), *sortint* (1), *surt* (1), *hem sortit* (1), *sortírem* (1), i també *buscant* (7), *buscat* (2), *busquen* (1) (en compte de *cercar* i les formes flexives corresponents).

Variants

Raimon prefereix la forma *colp* (12 *colps*) a *cop* (2); *meua* (7, 1 *meues*) a *meva* (1) i *teua* (7, 1 *teues*) a *teva* (1). Anteposa *últim* (1, 1 *última*, 5 *últimes*) a *darrer* (1); *tots* (43) a *tothom* (10); *xiquet* (3, 1 *xiquets*) a *nen* (1); *tírar* (2 *tíres*) a *llançar* (1 *llança*). Empra també la forma simple del demostratiu *eixe* (4) (i no la reforçada *aqueix*), els noms *tir* (1 *tirs*) (i no *tret*), *por* (35, 1 *pors*) (i no *temor*), la locució quantitativa *una miqueta de* (1) (també en una ocasió *una mica*), el quantitatiu *poquet* (2) i l'adjectiu *fluixet* (2); aquests tres últims diminutius remetent a una tendència modalitzadora molt característica del valencià.

Pel contrari, Raimon usa algunes formes, també valencianes —però que no són les del valencià general i sí del més septentrional—, com ara l'adverbi de temps *avui* (21) (per *hui*); el numeral *disset* (1) (per *dèsset*); l'adverbi *darrera* (3, eliminat del Diccionari) (per *darrere*); els noms *capsa* (2) (per *caixa*), *tarda* (7) (per *vesprada*), *vespre* (1) (per l'expressió adverbial *poca nit*), *ocells* (8) (per *pardals*), i els plurals (considerats

més formals) *homes* (19) i *joves* (12) (per *hòmens* i *jòvens*). Les 4 ocasions en què figura el nom *obrer* (2 sing, 2 pl.) i 2 l'adjectiu *obrera*, equivalen totes a *proletari*.

En canvi, usa indistintament els noms *arrancada* (1) i *arrencada* (1), *llaurador* (1) i *pagès* (1, 1 *pagesos*, 2 *pagesia*), *vegada* (3, 17 *vegades*) i *volta* (1); les preposicions *dins* (3) i *dintre* (2); els adverbis de primer grau *ací* (6) i *aquí* (9), els adjectius *petit* (2, 5 *petits*) i *menuts* (1), *vermells* (2, com a adjectiu genèric), però *roja* (amb ús metafòric: “d'esquerres”).¹⁹

Em referiré a algunes categories de paraules molt significatives que en l'obra de Raimon tenen més de 10 ocurrències, com és el cas dels noms (52), verbs (41) i adjectius (14) següents. Deixe al marge altres elements que no tenen la càrrega significativa d'aquests per a una altra ocasió —relatius, reflexius, numerals, interrogatius, demostratius, indefinits, quantificadors, quantitativs, interjeccions, pronoms febles adverbials, etc.

Dels verbs: indique només els infinitius, i els ordene segons la quantitat de vegades que ocorren, sumant-ne totes les formes dels diferents temps que s'usen.

225	<i>ser</i>	24	<i>poder</i>
142	<i>fer</i>	22	<i>trobar</i>
87	<i>dir</i>	21	<i>mirar</i>
70	<i>anar</i> ²⁰	19	<i>passar</i>
67	<i>venir</i>	19	<i>portar</i>
66	<i>voler</i>	18	<i>escoltar</i>
54	<i>viure</i>	15	<i>adonar-se</i>
49	<i>veure</i>	15	<i>arribar</i>
37	<i>creure</i>	15	<i>quedar</i>
33	<i>ploure</i>	15	<i>treballar</i>
30	<i>tornar</i>	14	<i>estar</i>
29	<i>tenir</i>	13	<i>deixar</i>
29	<i>sentir</i>	13	<i>lluitar</i>
28	<i>conèixer</i>	13	<i>perdre</i>
27	<i>morir</i>	13	<i>trencar</i>
27	<i>parlar</i>	13	<i>volar</i>
26	<i>cantar</i>	11	<i>buscar</i>
24	<i>entendre</i>	11	<i>posar</i>
24	<i>estimar</i>	10	<i>caldre</i>
24	<i>oblidar</i>		

19 1986: “La dona que vas conèixer”: “una era blava / una era roja”.

20 No he comptabilitzat cap vegada que una forma del verb ‘anar’ constitueix un temps perifràstic d'altres verbs. Per la mateixa raó tampoc no he considerat el verb ‘haver’.

Sobre els noms: els ordene d'acord amb la quantitat de vegades que ocorren, indicant les formes en què s'usen i sumant-les.

75	71 <i>vida</i> , 4 <i>vides</i>	19	15 <i>la mort</i> , 4 <i>les morts</i>
55	47 <i>nit</i> , 8 <i>nits</i>	19	17 <i>cos</i> , 2 <i>cossos</i>
49	49 <i>temps</i>	19	17 <i>ciutat</i> , 2 <i>ciutats</i>
48	8 <i>any</i> , 40 <i>anys</i>	19	19 <i>cel</i>
43	20 <i>cançó</i> , 13 <i>cançons</i>	18	6 <i>esperança</i> , 12 <i>esperances</i>
42	34 <i>dia</i> , 8 <i>dies</i>	18	16 <i>lluita</i> , 2 <i>lluites</i>
38	36 <i>amor</i> , 2 <i>amors</i>	17	5 <i>arbre</i> , 12 <i>arbres</i>
37	18 <i>home</i> , 19 <i>homes</i>	16	1 <i>color</i> , 15 <i>colors</i>
35	34 <i>por</i> , 1 <i>pors</i>	15	15 <i>pluja</i>
35	9 <i>mà</i> , 26 <i>mans</i>	15	13 <i>força</i> , 2 <i>forces</i>
34	34 <i>tristesa</i>	15	14 <i>desig</i> , 1 <i>desigs</i>
33	32 <i>vent</i> , 1 <i>vents</i>	14	6 <i>record</i> , 8 <i>records</i>
33	33 <i>terra</i>	14	14 <i>cant</i>
32	32 <i>món</i>	13	13 <i>ulls</i>
31	30 <i>mar</i> , 1 <i>mars</i>	13	13 <i>nom</i>
29	25 <i>veu</i> , 4 <i>veus</i>	13	8 <i>moment</i> , 5 <i>moments</i>
28	6 <i>paraula</i> , 22 <i>paraules</i>	13	6 <i>hora</i> , 7 <i>hores</i>
27	27 <i>llum</i>	12	5 <i>matí</i> , 7 <i>matins</i>
26	15 <i>carrer</i> , 11 <i>carrers</i>	12	9 <i>company</i> , 3 <i>companys</i>
25	23 <i>país</i> , 2 <i>països</i>	12	12 <i>colps</i>
24	24 <i>aigua</i>	12	12 <i>pensament</i>
23	4 <i>cosa</i> , 19 <i>coses</i>	11	10 <i>oblit</i> , 1 <i>oblits</i>
21	21 <i>pau</i>	11	9 <i>lloc</i> , 2 <i>llocs</i>
21	17 <i>casa</i> , 4 <i>cases</i>	11	5 <i>infant</i> , 6 <i>infants</i>
20	3 <i>vegada</i> , 17 <i>vegades</i>	11	11 <i>camins</i>
20	17 <i>dona</i> , 3 <i>dones</i>	10	8 <i>ombra</i> , 2 <i>ombres</i>

Els adjectius: també els ordene d'acord amb la quantitat de vegades que ocorren, indicant les formes en què s'usen i sumant-les.

44	37 sol, 2 sola, 4 sols	14	8 nou, 1 nova, 2 nous, 3 noves
34	14 vell, 10 vella, 6 vells, 4 velles	12	6 llarg, 5 llarga, 1 llargues
29	2 junt, 27 junts	11	10 blanc, 1 blancs
22	18 gran, 4 grans	11	7 clar, 2 clara, 1 clars, 1 clares
18	16 verd, 2 verds	10	3 immens, 6 immensa, 1 immenses
17	5 ple, 2 plena, 7 plens, 3 plenes	10	10 jove
14	10 lliure, 4 lliures	10	5 trist, 2 trista, 3 tristos

En les cançons de Raimon²¹, a més dels usos atributius amb què es caracteritzen subjectes molt diversos amb el verb 'ser' (*del meu desig de tu que és gran i creix*) (*de vegades la pau no és més que por*), també el cantant es defineix de diverses maneres (*prehistòric com sóc, contradictori com sóc*) (*ara que amb tu sé que sóc més lliure*) (*no vull oblidar que sóc de poble*).

Però és amb el verb 'fer' amb què enuncia l'acció primordial de la seua existència (*i encara, encara, encara per a tu faig avui la cançó*), la qual expressa amb la veu i la paraula, això és, amb els verbs 'dir' (*ara que som junts diré el que tu i jo sabem*) i 'cantar' (*sempre he cantat per qui ha volgut aprendre*).

Si el nom més freqüent en el seu vocabulari és 'vida', el verb 'viure' també presenta un rendiment notable (*com la veu per cantar i la vida per viure*), així com l'expressió de la voluntat ('voler': *no vull que em pugua trencar el goig d'haver-te trobat*) i de la creença ('creure': *perquè t'he fet part de la meua vida i crec els poemes que tu feies*).

Moltes de les cançons de Raimon són, inequívocament, cançons d'amor, en què exposa els seus sentiments per la persona a la qual es dirigeix (*en tu estimaria fins i tot l'absurda vinguda de la mort, i és en tu que estime les dolces dimensions del teu cos*). Aquesta persona és, en definitiva, la dona que dóna sentit a la seua existència (*l'amor que em fa sentir viu*), l'esperançador llegat de la qual (*lluïtar junts per tot el que hem lluitat*) ni la mort l'ha de poder invalidar (*si em mor, que*

21 En les citacions següents elimine les majúscules inicials i el punt final, quan n'hi ha, no separe els 'versos' i no pose la referència de la cançó en què figuren, perquè són simplement frases de l'obra de Raimon amb què només pretenc justificar una determinada conclusió.

el cant siga ja realitat. Si em mor, que les esperances siguen fets i que d'altres continuen el que nosaltres continuem).

D'altra banda, en gran part de les seues cançons, 'la nit' correspon a l'expressió simbòlica de la dictadura (*la nit, que llarga que és la nostra nit*), però també és una referència temporal carregada d'inquietud a causa, per exemple, de la imprevisible actuació de la policia (*i serenament esperàvem que d'un moment a l'altre l'ascensor es parés al nostre pis. Ells arribarien de nit, n'érem segurs*), per raó de les dificultats de la resistència contra l'opressió (*encara és forta la lluita i queda tant per fer*).

Per això, la missió del cantant consisteix a mantenir l'optimisme i a alertar sobre la falta de conscienciació i el desengany (*cante les esperances i plore la poca fe*), per la qual cosa caldrà lluitar (*lluitarem amb força, lluitarem amb tota la força*) per l'esperança de viure lliures i en pau.

El cantant no oculta els sentiments de soledat i de tristesa (*potser més sol, potser més trist que sempre*) que de tant en tant l'aclaparen, perquè *encara és forta la lluita i queda tant per fer*, per la qual cosa la unió, la manifestació i la resistència són fonamentals (*hem de sortir al carrer junts, molts, com més millor, si no volem perdre-ho tot*). Però també expressa la pura sensació de trobar-se sol enmig del desgavell urbà (*m'invente sol un amic per parlar, per recordar records, velles històries, per retrobar el que a ciutat es perd entre els neons, el tràfec i les boires*). Els moments d'introspecció que permeten aquests espais d'aïllament personal, propicien la descripció impressionista dels voltants (*el verd suau dels pins llepats de pluja, la justa llum que em fa palpar les hores, la veu del vent, oh música oblidada, el gust salat de la vida i la mar*).

Raimon no deixa de ser un solitari extraordinàriament solidari (*ben impregnat de soledat el meu cant vol ser plural*) que, amb tota generositat, desvetla aspectes de la seua intimitat (*vindrà el teu cos que suaument em poses en el meu cos quan ens sentim ben junts, i floriran millor que mai les roses: a poc a poc ens clourem com un puny*) (*al llit descansa nua la dona estimada. Tot el meu cos s'amara d'amor, de cel, de mar*) (*els teus pits són petits i plens, la teva pell és raïm*) que comparteix amb els destinataris de la seua obra, els quals passen així a posseir les seues cançons (*ara ja he cantat de tu, ara ja he cantat de mi, també he cantat de nosaltres, tot el que he dit ja és dels altres*), ja que, en definitiva, com ell mateix canta: *sol i acompanyat prove de ser útil amb cançons d'amor, amb cançons de lluita*.

LP A Víctor Jara, 1974.
Portada: Leopold Pomés